

Бранко Гардашевић, дипл. инж.

Извјештај о раду Савеза друштва пољо- привредних инжењера и техничара Црне Горе од 1978-1981.

Савез пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе развијао је своју активност у извјештајном периоду у условима када је требало оживотворити значајне друштвене промјене у нашој земљи и Црној Гори. То је период примјене Закона о удруженом раду, реализације иницијативе друга Тита о колективном раду, руковођењу и одговорности, прославе 40-годишњице устанка и социјалистичке револуције, спровођења Закона о удруживању земљорадника, као и израде друштвеног плана развоја Црне Горе у периоду од 1981-1985. године.

Поменути чиниоци у великој мјери усмјерили су дјеловање чланова Савеза и њихових друштава и форума на убрзавање и организовање активности у циљу реализације програма за већу производњу хране и на јачање и развијање самоуправних социјалистичких односа у организацијама удруженог рада у пољопривреди и на селу.

Активност Савеза пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе састојала се у протеклом периоду највише у непосредном дјеловању његових чланова на оживотворењу и ефикаснијем рјешавању бројних проблема у организацијама удруженог рада како у примарној производњи, тако и у прехранбеној и дуванској индустрији и другим организацијама које се баве производњом хране. Специфични услови за пољопривредну производњу и разни проблеми који су изискивали хитно рјешење, а често и бројно мали кадар у неким општинским друштвима, нијесу омогућавали већу активност унутар самих друштава организованих у 7 општинских центара.

У Савезу данас, иначе, има укупно 691 члан. Њихов је распоред по друштвима сљедећи:

Друштво	Број чланова
Бијело Поље и Мојковац	72
Иваиград, Плав и Рожаје	44
Пљевља и Жабљак	44
Никшић, Плужине и Шавник	49
Бар и Улцињ	55
Котор, Тиват, Будва и Херцег-Нови	18
Титоград, Колашин и Цетиње	409

Распоред по спремама и специфичности:

Спрема	Специјалност				општи смјер и др.	Укупно
	ратар.	воћ.-вин.	сточар.	заштита		
средња	87	53	58	11	175	384
виша	8	12	7	1	6	34
висока	58	79	36	11	73	257
магистри	—	2	1	2	2	7
доктори наука	1	1	1	1	2	9
Укупно:	154	150	103	26	158	691

Сматра се да од укупног броја чланова Савеза 65-70% ради у привреди, а 30-35% у непривредној сфери.

У протеклом периоду (1976-1980) постигнут је значајан напредак у развоју наше још увијек заостале пољопривредне производње како на друштвеном, тако и на индивидуалном сектору. И у текућем планском периоду, који почиње ове године, пољопривреда такође добија значајно мјесто. Због тога је сврстана у приоритетне правце развоја. Зато је и основна активност чланова Савеза пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе била, а и сада је, реализација програма производне хране. Познато је, наиме, да производња хране у новије вријеме има врло значајну улогу и предност у развоју привреде наше земље, а у свјетским размјерама све више добија и политички карактер. Проблем производње хране изразитији је у нашој Републици с обзиром на разне специфичности овог подручја због чега је израженији дефицит неких основних производа (жита, уља, шећера, па и млијека, неких врста меса и др.).

Овакво стање изискивало је да се активност чланова нашег Савеза претежно усмјери на развој производње у организацијама удруженог рада друштвеног сектора, затим на организацију и развој пољопривреде индивидуалног сектора који се све више окреће специјализованој робној производњи. Исто тако, значајна је активност била и у развоју друштвеноекономских односа у индивидуалној пољопривредној производњи, која се све више повезује с друштвеним сектором укључујући се на тај начин у социјалистичке друштвеноекономске односе.

У протеклом планском периоду остварен је у пољопривредној производњи, прехранбеној и дуванској индустрији значајан напредак, што представља солидну основу за даљи и још бржи развој пољопривредне производње и прехранбене индустрије на савременим основама. Оспособљени су значајни производни капацитети, посебно на друштвеном сектору пољопривреде, чиме су се стекли и основни предуслови за развој производње на индивидуалном сектору. Од значајних остварења на друштвеном сектору поменули бисмо реализацију пројекта „Темовско поље“, са савременим плантажама винограда и воћњака и савременим винарским подрумом, затим изградњу мљекаре у Иванграду и откупних центара за млијеко на подручју дјеловања организација удруженог рада у Иванграду и Бијелом Пољу. У току је реализација Улцињско поље и израда пројекта „Регионални развој пољопривреде у Црној Гори“, у којем би тежиште рада било на производњи млијека и меса.

На индивидуалном сектору такође је релативно доста урађено на изградњи сточарских, посебно говедарских фарми које су повезане са организацијама удруженог рада друштвеног сектора. При томе је значајно што се на тим газдинствима гаји расна стока, јер ће то помоћи да се повећа производња млијека и меса не само код усмјерених индивидуалних произвођача него и код великог броја оних који још нијесу, или нијесу довољно, укључени у организовану робну производњу. Расна грла стоке са фарми уз то ће знатно утицати и да се побољшају производни капацитети, односно генетске основе постојећих популација стоке.

Организована фармерска производња на друштвеном и почетак такве производње на индивидуалном сектору условили су потпунију организацију селекцијске службе у сточарству на територији Републике.

Исто тако, веома је значајно што ће се посебно формирати један квалитетни приплодни центар у овчарству. Његовим формирањем омогућиће се бржи развој овчарства, односно побољшање генетских особина домаћих популација. У том погледу ова за нас посебно значајна грана сточарства неоправдано је до сада запостављана. У новије вријеме се предузимају одговарајуће мјере

за брже и чвршће повезивање друштвеног и индивидуалног сектора путем специјализоване кооперативне производње. При томе се има у виду нужност формирања приплодних центара у друштвеном сектору са којих би се за индивидуални сектор обезбјеђивао квалитетнији приплодни материјал. Ти центри истовремено би били и носиоци научноистраживачког рада.

У периоду између двије скупштине интензивно се радило на реализацији Макропројекта о могућностима повећања производње хране у сјеверном, брдско-планинском подручју Црне Горе. У реализацији тог веома значајног пројекта учествовали су бројни чланови нашег Савеза како из Пољопривредног института у Титограду, тако и већи број пољопривредних стручњака из општина на чијој се територији реализују поједини пројекти. Радом на већем броју пројеката из оквира Макропројекта, већ сада имамо резултате који ће моћи значајно допринијети развоју пољопривреде управо у сјеверном подручју наше републике.

Чланови Савеза, нарочито они који раде у Републичком комитету за пољопривреду, републичким и општинским савјетодавним службама, били су веома ангажовани на реализацији годишњих програма мјера и акција за развој индивидуалног сектора у Републици, у чему су имали видне успјехе. Стога те мјере и акције треба у пуној мјери подржати и у будуће. Штавише, сматрамо да их треба проширити и још досљедније спроводити.

Наш Савез, односно његови чланови из непосредне производње, у заједници са Задружним савезом Републике и пољопривредним савјетодавним службама, непосредно су радили на оживотворењу Закона о удруживању земљорадника и упознавању земљорадника са одредбама Закона и на организовању и формирању ООУР земљорадника и других видова удруживања индивидуалних пољопривредних произвођача.

Знатан дио посла пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе састојао се и у непосредном учествовању у креирању и реализацији развојних планова и програма ООУР-а у којима и раде.

У процесу реализације задатака у минулом и текућем планском периоду, Савез пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе био је носилац основних задатака и активности, из плана техничко-технолошког и друштвеноекономског развоја агрокомплекса у Црној Гори. У томе већ је постигнут значајан напредак, јер преовлађује сазнање да нема ефикасне и економичне производње у условима разједињених организација агрокомплекса на релативно малом простору Црне Горе. Стога ће, као први корак на том путу бити организовање пословне заједнице са адекватном подјелом рада у оквиру агрокомплекса у Црној Гори.

У извјештајном периоду организован је већи број одговарајућих договора ширег значаја на којима су судјеловали чланови Савеза (у Титограду о развоју пољопривреде и прехранбене индустрије у планском периоду од 1981-1985. година; у Жабљаку о Макропројекту; у Бијелом Пољу о реализацији концепта бржег развоја пољопривреде у бјелопољској општини, као прве огледно-угледне општине у брдско-планинском подручју земље, и др.).

Већи број чланова Савеза учествовао је у реализацији програма такмичења за постизање високих приноса у пољопривреди, у организацији и одржавању курсева и семинара за пољопривредне произвођаче, у редовним састанцима у савјетовањима општинских и републичке савјетодавне службе и на другим ужим и ширим састанцима гдје се расправљало о проблематици пољопривредне производње.

Исто тако, значајан је допринос нашег Савеза бројним стручним и научним скуповима у земљи и иностранству, гдје нијесу били само пасивни посматрачи већ и подносиоци запажених реферата и стручних саопштења.

Овај извјештај не би био потпун ако се не би, бар узгредно, усврнуо на улогу Савеза у образовању кадрова, на развој науке и публицистичке дјелатности. Кад је ријеч о образовању, нужно се намеће потреба да сви степени образовања који у нас сада постоје треба да се, у оквиру реформе образовања, прилагоде потребама удруженог рада и са њиме још чвршће повежу. Дошло се, такође, на бази анализа, до сазнања да постоји изражена потреба, а и реалне претпоставке, за формирање високообразовне пољопривредне установе у Републици. Сматрамо стога да овом питању у будућем периоду треба свестраније и активније прићи.

Са стањем науке такође не можемо бити задовољни. У ствари, стање ове дјелатности још увијек је као прије 10-ак година, и то како у кадровском, тако и у организационом погледу. У овој области и даље дјелује веома мали број научних радника мада је проблематика пољопривредне производње у нашим условима веома разноврсна и сложена. Разлози су таквог стања то што научне организације нијесу довољно повезане са удруженим радом који још увијек нема довољно слуха за научну дјелатност и, посебно, то што су финансијска средства тих установа недовољна за њихов рад и развој, околност која негативно утиче како на број и квалитет кадра, тако и на резултате самих истраживања. Негативна је околност и то што још увијек постоје двије пољопривредне научне установе па није довољно искористићен ни малобројни кадар нити опрема. У таквим условима било је случајева да се дуплира рад на сличној проблематици, што је у сваком случају непожељно и нерационално. Због таквог стања све ви-

ше преовлађује мишљење да је у Црној Гори довољна једна научна, односно научно-образовна установа која би кадровски и материјално била оспособљена да може рјешавати и најсложеније проблеме црногорске пољопривреде, укључујући примарну производњу, прераду и промет. У томе би требало да Савез пољопривредних инжењера дадне одређени допринос.

Упоредо са овим ваљало би радити и на изради јединственог концепта образовања пољопривредних стручњака, од најнижег до највишег нивоа. Развој Агрокомплекса на савременим основама не може се замислити без довољног броја квалификованих стручњака, а ми смо већ суочени са тим проблемом, чије се рјешавање више не може одлагати.

Што се тиче публицистичке дјелатности, о томе овом приликом неће бити много ријечи, јер је за скупштину припремљен посебан извјештај: Савез, наиме, заједно са струковним удружењима ветеринара и ветеринарских техничара и шумарских инжењера и техничара има једно стручно-научно гласило „Пољопривреда и шумарство”. Овај часопис излази непрекидно 27 година окупљајући као сарадника научне и стручне раднике из поменутих струка, а повремено и из биологије и економике. Како овај часопис третира актуелну научну и стручну проблематику из наведених струка, он још увијек нема довољан број сарадника из непосредне производње. И поред извјесних недостатака у погледу броја сарадника и неких радова, несумњив је позитиван утицај ове публикације у активности Савеза пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе. Стога часопис треба и даље да излази и да се осавремењива у складу са развојем науке и струке на унапређивању пољопривреде и шумарства у Црној Гори.

У извјештајном периоду посвећена је знатна пажња организационом учвршћивању Савеза и усклађивању његових нормативних аката са важећим прописима и иницијативом друга Тита о колективном раду, руковођењу и одговорности. С тим у вези, рађено је на учлањењу што већег броја инжењера и техничара у општинска друштва, јер управо кроз активност друштва и сваког њиховог члана афирмише се наша организација у извршавању задатака на остваривању Друштвеног плана развоја Републике. Такође су усклађени Статут и друга нормативна акта СПИТ-а Црне Горе са Статутом СПИТ-а Југославије.

Савез пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе преко свог предсједништва и изабраних делегата сарађивао је и дао свој допринос раду СПИТЈ-е. У том смислу истичемо учешће у припреми и одржавању скупштине СПИТЈ-е у Сплиту 1980, као и активност у раду Предеједништва тог Савеза и других његових органа. СПИТ Црне Горе, као интегрални дио Савеза ин-

жењера и техничара Југославије такође је учествовао у његовом раду а посебно у организацији и раду Скупштине Савеза одржане у Титограду 28. маја ове године.

Предсједништво Савеза пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе у мандатном периоду одржало је више сједница и, у складу са својим надлежностима и овлашћењима, донијело више одлука и закључака. Рад Предсједништва састојао се углавном у:

- разматрању и рјешавању координационих питања Савеза,
- нормативној дјелатности,
- координацији и поспјешивању рада општинских друштва,
- сарадњи и учешћу у активности СПИТЈ и других струковних савеза,
- припремању часописа „Пољопривреда и шумарство“ и другим пословима с тим у вези (скупа са редакцијом часописа, покренута је иницијатива ради подношења предлога за одликовање часописа поводом 25-годишњице излажења),
- изналажењу могућности око обезбјеђења средстава за рад Савеза и око укупног његовог материјално-финансијског пословања,
- прикупљању и евиденцији података о бројном стању, структури и специјалности спрема и врста дјелатности чланова Савеза,
- одавању поште и испраћају умрлих чланова Савеза,
- акцији предлагања за избор најбољег друштва Савеза и за избор заслужних чланова Савеза,
- припреми и организацији изборне скупштине Савеза и др.

У свом раду Предсједништво се суочавало са низом објективних и других потешкоћа, као што су: нерегулисано финансирање и необезбјеђење просторије за рад Савеза, вођење административно-рачуноводствених послова Савеза, пошто при Савезу не постоји за то плаћено лице, и др. Намеће се стога потреба конкретнијег разматрања ових и неких других питања, живота и рада Савеза.

Сумирајући на крају рад Савеза у овом извјештају између двије изборне скупштине, може се констатовати да је Савез пољопривредних инжењера и техничара Црне Горе значајно радио на конкретним опредјељењима и реализацији развоја пољопривредне производње у Црној Гори, при чему су тражена што боља рјешења за развој пољопривреде, прехранбене и дуванске ин-

дустрије. Изостали су, међутим, виднији резултати на даљем организационом учвршћивању и консолидовању Савеза, посебно неких општинских друштава. Имајући у виду да даља активност Савеза треба да се усклађује са принципима делегатског организовања, а у смислу основног предмета рада сваког члана Савеза (што веће производње хране), требаће будуће руководство Савеза да се максимално ангажује на свим тим питањима.

Сматрамо, такође, да би праксу учешћа Савеза у креирању и конципирању политике развоја пољопривреде и уопште текуће економске политике, требало и даље његовати и у границама могућности и потреба развијати.

Савез, посебно његова општинска друштва, треба убудуће да посвете већу пажњу рјешавању одговарајућих организационих облика и стручног рада, а истовремено да се још активније укључују у конципирање и реализацију развоја пољопривреде у својим општинама и шире.

На крају све већи значај људске хране у свијету и код нас намеће потребу и обавезу да се наш Савез као цјелина у будућем раду још више окреће реализацији своје основне дјелатности, што бржег развоја пољопривреде, односно што веће производне хране. Тим прије што је данас пољопривреда сврстана у приоритетне дјелатности, што је створена таква друштвена клима и схватање да без бржег развоја пољопривреде нема економске стабилизације ни бржег развоја привреде укупно, па ни друштва у цјелини. Стога је и нужно (поново напоменимо) да се сви пољопривредни стручњаци и Савез у цјелини максимално ангажују у реализацији тог пројекта или програма, посебно из области пољопривреде.